

„Национален референдум. Въпроси на национален референдум и гаранции за взимане на информирано решение от гражданите“

Ежедневно, всеки един от нас взема стотици решения – откъде да мине, какво да обядва, на кого да се обади по телефона и много други. Голяма част от тези решения са индивидуални и засягат само отделната личност или малка група от хора. Но, има и важни въпроси, по които цял един народ трябва да участва при решаването им. Това, именно, е довело до възникването на референдумите.

Опити за пряко участие на населението във вземането на важни решения има още в Древността. Родина на съвременните референдуми е Швейцария. Макар че, те добиват истинска сила едва след края на Втората световна война, първото пряко допитване до народа се е провело още през 1449 год. в швейцарския кантон Берн.

И както някой е казал, че държава, която не почита миналото си, няма бъдеще, е важно да се вгледаме по-детайлно в българската история и да видим допуснатите грешки, които да избегнем при провеждането на първия наистина демократичен национален референдум.

Досега, в историята на България е имало две допитвания до народа – през 1946 и през 1971 година. Референдумът от 8

септември 1946 г. се провежда в условията на следвоенна обстановка. България е под силното влияние и военно присъствие на чужда държава - СССР, която се опитва да наложи своята политическа система и начин на живот, без да се съобразява с нагласите на местното население. Въпросът, който е трябвало да се гласува, е дали България да остане монархия или да бъде обявена за Народна република.

При тази обстановка, характеризираща се с липсата на информираност сред населението и целенасочената пропаганда, резултатите от референдума са предварително ясни. Според тогавашната власт, над 92% от гласувалите са били за премахване на монархията.

По време на референдума от 16 май 1971 г. ситуацията не е била много по-различна. Той е проведен, за да се приеме нова Конституция, известна още като Живкова. В него взимат участие почти 100% от всички с право на глас. От тях 99,66% са били за новата Конституция. Основното предложение, което се е гласувало е на студенти от ВИНС "Димитър Благоев", гр. Варна. Те предлагат в текста да се впише, че "Ръководна сила в обществото и държавата е БКП", което става факт в прословутия Член 1 от тази Конституция. Интересен факт е, че впоследствие, същата норма се появява и в Конституцията на СССР от 1977 г. Отново студенти, но вече като членове на Дружество "Нове"

от Свищов, настояват този член да бъде премахнат у нас в средата на 80-те години. Тези събития показват, че младите хора винаги са генератор на всички важни промени в обществото ни.

На първо място, като основен проблем на предходните две допитвания до народа можем да посочим липсата на ясна и обективна информация. За да се гарантира, че в сегашния референдум решението на хората ще е наистина информирано, трябва да се заложи на засилена разяснителна кампания, насочена към всички социални групи от населението.

В съвременните условия, това означава, че трябва да се подходи към всяка прослойка от обществото по различен начин. Да започнем от младите хора, които са изиграли важна роля в досегашните референдуми и трябва да поставят основите на бъдещето. Всички знаем, че те прекарват по-голяма част от времето си в интернет, рядко гледат телевизия и още по-рядко четат вестници. За да сме сигурни, че доводите „За“ или „Против“ на предложения въпрос ще достигнат до тях, трябва да се предприемат действия за засилена разяснителна кампания в мрежата.

Друг не по-малък проблем е информираността на хората от малките население места и селата. Те, обратно на младите хора, разчитат главно на телевизията, радиото и

вестниците. Информационната кампания трябва да бъде главно чрез тези медии, но поднесена на език, разбираем за хора без специализирани познания в темата на референдума.

За съжаление, не се полагат достатъчно усилия и хората с различни видове увреждания да бъдат информирани и да се улесни тяхното гласуване не само на референдуми, а и на другите видове избори. Хората с проблеми в слуха могат да бъдат информирани единствено чрез печатни издания или с осигурен жестомимичен превод. Затова е от особено значение да има повече предавания с такъв превод по обществената и другите телевизии.

За да могат повече българи, независимо от възрастта им и социалното им положение да участват в този референдум, трябва да се предприемат действия за улесняване на тяхното участие. Един от начините за това е да се въведе електронното гласуване. Основният аргумент против въвеждането му е, че ще са необходими много финансови средства, които ще са за сметка на данъкоплатците. Друг аргумент против е, че ще се създадат много предпоставки за злоупотреби, поради неопитността ни в подобен вид гласуване.

От друга страна, ползите ще бъдат много повече. На първо място, ще се стимулират голяма част от младите хора да

участват в общественно-политическия живот. Ще се преодолеят ограниченията, свързани с адресната регистрация, което от своя страна, ще доведе до по-голяма активност. Чрез въвеждането на електронно гласуване, ще се даде възможност на повече хора с увреждания да изразят мнението си.

Друг пропуск, който е допуснат в предходните два референдума е липсата на реална алтернатива и доста усилена пропаганда за един от вариантите. Пример за това са дори бюлетините, които са различни и внушаващи различно послание. За да не допуснем тази грешка отново, е необходимо чрез изброените по-горе информационни технологии да се представят всички възможни гледни точки по поставените въпроси. В родината на референдумите Швейцария, например, не винаги управляващите са тези, които защитават едната или другата теза. Това много често се прави от браншовите организации, които имат интерес от даденото решение.

И накрая, пак да се обърнем към миналото. То със своята невероятна сила, подтиква цели народи към промяна в името на по-доброто бъдеще. А България има своето славно минало. То започва с шеметния бяг на Аспаруховата конница, преминава през велики ханове и царе, хиляди спечелени битки, безброй блестящи умове и мъдри управници, за да се стигне до днес, когато страната ни е

изправена пред този важен избор, който ще предначертае бъдещето на всеки от нас.

Затова, ако мога да дам само един съвет на всички сънародници, бих им казала: "Живейте живота си така, че когато вашите действия се превърнат в минало, от тях да се роди едно по-добро бъдеще!".